

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Rábová

Šternberk a okolí po druhé světové válce

Olomouc 2017

vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

Podpis.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, konzultace a cenné rady při psaní této práce. A také poděkování všem, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	7
1 Historie města Šternberka	8
1.1 Dějiny Šternberka.....	8
1.2 Významné památky ve Šternberku	11
1.2.1 Státní hrad Šternberk.....	11
1.2.2 Chrám Zvěstování Panny Marie	12
1.2.3 Augustiniánský klášter	13
1.3 Významné osobnosti Šternberska	13
1.3.1 Wilhelm Stief	13
1.3.2 Miroslav Bednařík.....	14
1.3.3 Wilhelm Zlamal	14
2 Politická situace ve Šternberku a okolních obcích.....	16
2.1 Předmnichovské období.....	16
2.1.1 Předmnichovské období ve Šternberku.....	16
2.1.2 Předmnichovské období v Dalově s osadou Horní Žleb.....	18
2.1.3 Předmnichovské období na Jívové.....	18
2.2 Okupační období	19
2.2.1 Okupační období ve Šternberku.....	19
2.2.2 Okupační období v Dalově s osadou Horní Žleb	20
2.2.3 Okupační období v Jívové.....	21
2.3 Poválečný rok 1945.....	22
2.3.1 Poválečný rok 1945 ve Šternberku	22
2.3.2 Poválečný rok 1945 v Dalově s osadou Horní Žleb.....	23
2.3.3 Poválečný rok 1945 v Jívové	24
2.4 Léta 1946–1948.....	25
2.4.1 Léta 1946–1948 ve Šternberku	25

2.4.2 Léta 1946–1948 v Dalově a v Horním Žlebu	26
2.4.3 Léta 1946–1948 v Jívové	27
3 Školství.....	29
3.1 Předmnichovské období ve školství.....	29
3.1.1 Školství ve Šternberku před Mnichovskou dohodou	29
3.1.2 Školství v Dalově s osadou Horní Žleb v předmnichovském období.....	31
3.1.3 Školství v Jívové v předmnichovském období	31
3.2 Školství v období okupace	31
3.2.1 Školství ve Šternberku v době okupace	31
3.2.2 Školství v Dalově s osadou Horní Žleb v době okupace	32
3.2.3 Školství v Jívové v době okupace	32
3.3 Školství v poválečné době.....	32
3.3.1 Školství ve Šternberku v poválečné době	32
3.3.2. Školství v Dalově s osadou Horní Žleb v poválečné době	33
3.3.3 Školství v Jívové v poválečné době	33
3.4 Léta 1946-1948 ve školství	34
3.4.1 Léta 1946–1948 ve Šternberku	34
3.4.2 Léta 1946–1948 v Dalově s osadou Horní Žleb.....	35
3.4.3 Léta 1946–1948 v Jívové	36
4 Metodický list	37
Závěr	40
Seznam pramenů a použité literatury	42
Použitá literatura:	42
Internetové zdroje.....	43
Použitá periodika.....	43
Prameny:	43
Seznam použitých zkratk.....	44

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Šternberk a okolí po druhé světové válce*. K výběru uvedeného tématu mě motivovaly vazby k městu, ve kterém jsem se narodila, vyrůstala a také navštěvovala základní a střední školu. Jelikož bych ráda v budoucnu na jedné ze škol ve Šternberku působila jako pedagog, tak považuji za velmi žádoucí mít dostatečný přehled o historii města.

Hlavním cílem bakalářské práce je seznámení s historickým vývojem politické a školské otázky po druhé světové válce. V jednotlivých částech usiluji o podrobnější popis školství a politické stránky města a okolí, které se v poválečném období měnily. Podněty práce by mohly být pedagogickým průvodcem pro výuku na školách ve Šternberku a okolí.

Předkládaná práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První část práce popisuje historii a památky města Šternberk. Obsahem druhé kapitoly je politické dění před válkou, ve válečném a poválečném období až do roku 1948. Ve třetí kapitole charakterizují podrobnější popis školství v letech 1938–1948. Na tuto kapitolu se budu zaměřovat nejvíce. Důvodem je můj zájem o historii školství ve Šternberku, ale i studium na Pedagogické fakultě. Čtvrtá kapitola zahrnuje metodiku práce, která by mohla být podnětem pro pedagogickou praxi na základních školách ve Šternberku a okolí. Bakalářskou práci jsem obohatila obrazovými přílohami.

Poznatky ke zhotovení práce jsem získávala z několika různých zdrojů. V první část práce zaměřené na historii města jsem především vycházela z publikace Vlasty Hlůzové (*Stopami šternberské historie*). Ve dvou dalších kapitolách zaměřených na politiku a školství jsem informace získávala ze dvou publikací: Vlasta Hlůzová (*Vzpomínání na školu*) a *Kronika města Šternberka 1945–1948* ze Státního okresního archivu Olomouc, kdy jsem se bohužel setkávala s problémy v jistých časových obdobích. V uvedeném archivu byla v českém jazyce dochována pouze *Kronika města Šternberka 1945–1948*. Z předválečného období a období války se kroniky dochovaly pouze omezeně nebo jsou psány v německém jazyce.

1 Historie města Šternberka

Šternberk se rozkládá na rozhraní lesnatých svahů Nízkého Jeseníku a Hornomoravského úvalu, necelých 16 km od města Olomouce v nadmořské výšce přibližně 268 metrů nad mořem.¹

Městem protéká říčka Sitka, která je od 18. století zvána na horním toku Ovčím potokem, na dolním toku Huzovkou. V horách pramení mezi obcemi Kněžpole a Stránské. Její tok je dlouhý 35 km a klesá do roviny. Nedaleko Chomoutova vtéká do Oskavy.² Šternberkem protéká ještě potok zvaný Sprchový, který je levým přítokem Sitky.

1.1 Dějiny Šternberka

Dějiny města Šternberka předchází pověst o udatném rytíři Jaroslavu ze Šternberka (fiktivní postava rodu Šternberků). Roku 1241 Jaroslav ze Šternberka zvítězil u Olomouce nad tatarskými nájezdníky. Zachránil tak svou zemi, ale i západní křesťanskou civilizaci před rizikem nebezpečí od východu. Za své zásluhy nabyt od svého krále kus půdy, na níž si vystavěl hrad Šternberk. Český kronikář Václav Hájek z Libočan popisuje Jaroslavův úspěch v Kronice české. Hrdinství se stalo tématem nádherné fresky Jana Kryštofa Handkeho v kapli Božího těla v Olomouci. Pověst je zpracována v Rukopisu královehradeckém.³

Kronika Přibíka Pulkavy z Radenína zahrnuje zprávy o jistém panu Zdeslavu ze Šternberka, který ubránil roku 1253 město Olomouc před divokými Kumány pod velením uherského krále Bély. Zdeslav se zúčastnil válek moravského markraběte Přemysla (pozdějšího krále Přemysla II. Otakara), který válčil o území vymřelého rakouského vévodského rodu Babenberků. Za odměnu získal prý tehdy Zdeslav území severně od Olomouce, na němž si vystavěl hrad. Jméno pana Zdeslava se fakticky vyskytuje v dobových pramenech.⁴ K samotnému založení hradu došlo přibližně mezi lety 1253 až 1269. Zmínka o samotném založení hradu se poprvé objevuje v písemných pramenech v listině vydané Přemyslem Otakarem II. Listina zmiňuje pouze hrad, nikoliv město. Samozřejmě lze ale předpokládat lidské obydlí v okolí hradu. Samotná zmínka o městu Šternberk se datuje o něco později, v královské listině z roku 1296. Po Zdeslavově smrti

¹ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 8.

² Tamtéž, s. 8.

³ KAŇÁK, Bohdan. - KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 9.

⁴ Tamtéž, s.10.

majetek přešel na jeho syny, později se ho ujal nejstarší syn Albert II. ze Šternberka, který začal s postupným osídlením získaného území.

Rozvoj města a panství vrcholil za Alberta II. V roce 1371 zde Albert založil augustiniánský klášter se zasvěcením Zvěstování Panny Marie. Před rokem 1376 nechal vybudovat hradby kolem města a obyvatelům udělil mnohá práva (možnost svobodného dědictví majetku měšťanů). Předtím zde byl ještě v roce 1339 zřízen špitál Štěpánem ze Šternberka u kostelíka Očist'ování Panny Marie. V roce 1364 získalo město právo odúmrti.⁵

Po vymření Šternberků se majiteli panství stali páni z Kravař. *V roce 1409 město Šternberk získalo olomoucké městské právo a s ním správní a soudní autonomii a právo milové*.⁶ V době husitských válek bylo město Šternberk husitské.

Po smrti posledního pána z Kravař se jeho nejstarší dcera Ludmila provdala za Jana Berku z Dubé a Lipé a šternberské panství přešlo na rod Berků z Dubé a Lipé. S rodem Berků byl spojen hospodářský, kulturní a územní rozvoj celého panství i samotného města. V roce 1538 město, klášter a hrad zpustošil ničivý požár.⁷ Za vlády Berků z Dubé, což byla velmi tolerantní vrchnost, ve městě v míru žili katolíci, židé, evangelíci augšpurského vyznání i členové Jednoty bratrské.

Po pánech z Dubé se majiteli panství stala knížata z Minsterberku. Za vlády knížete Karla II. z Minsterberku, jenž byl zavilý luterán, platila zásada „*cuius regio, eius religio*“⁸, tedy čí vláda, toho náboženství. Z města postupně museli odejít židé i členové Jednoty bratrské. Po stránce náboženské se tedy město stalo ryze protestantským. Toto počínání Karla II. z Minsterberku se nelíbilo katolické církvi, a to zejména proboštu augustiniánského kláštera a olomouckému biskupovi, kteří proti němu protestovali. Těsně před vypuknutím třicetileté války ve městě panovala velmi vypjatá náboženská atmosféra. Na konci třicetileté války byl Šternberk totálně hospodářsky vyčerpán a město bylo na kolenou. Největší zkázu způsobil požár v roce 1627.⁹ Po třicetileté válce se Šternberk opět stal městem katolickým a převážně městem německým.

⁵ Pojem odúmrt' označuje stav, kdy majitel půdy zemřel bez dědice a majetek přecházel na stát bez dědického řízení. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. 1999 Praha: Diderot, s. 440.

⁶ KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 20.

⁷ Tamtéž, s. 64.

⁸ SOVKOVÁ, Veronika. *Chronologický přehled dějin města Šternberka*[online]. sternberk.eu, 9. 3. 2012 [cit. 28. 01. 2017]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/chronologicky-prehled-dejin.html>.

⁹ KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 32.

Nové období rozkvětu zažil Šternberk až v druhé polovině 18. století. V té době panství Šternberk patřilo knížecímu rodu Lichtenštejnů. Tento rozkvět byl založen na tkalcovství a Šternberk se stal centrem pro celou oblast Nízkého Jeseníku. V roce 1784 byl v rámci josefínských reforem zrušen augustiniánský klášter a císař Josef II. vydal privilegia pro pořádání výročních a pravidelných trhů.¹⁰ Toto období rozkvětu mělo jednu černou kaňku a to povodeň v roce 1789, která městu způsobila vysoké majetkové škody a vyžádala si i desítky lidských životů. V době napoleonských válek v roce 1805 se ve Šternberku sešel ruský car Alexandr I. a rakouský císař František I.¹¹ Prosperita konce 18. století pokračovala i v následujícím 19. století, což dokládala slova brněnského novináře Ohérala, který řekl, že se jedná „o jedno z nejpozoruhodnějších středisek živnostenského průmyslu v celém císařství rakouském“.¹² V době průmyslové revoluce ve městě nastal také pozoruhodný stavební rozvoj, kdy došlo k výstavbě několika předměstí a ke stavbě honosných klasicistních měšťanských domů. Doba ekonomické prosperity přinesla i změny politické. Revoluční rok 1848 odstranil feudální řád a položil základy moderní občanské společnosti. Šternberk přestal být poddanským městem a stal se svobodnou obcí. V roce 1851 se ve městě konaly první obecní volby.¹³ Šternberk se stal sídlem okresního úřadu a soudu. Šternberk byl převážně německý, ale ve městě fungoval český Sokol, Orel nebo Národní jednota.

Na počátku 20. století došlo k národnostním sporům, které souvisely s otevřením Národního domu, středisko českého života ve městě. Tyto spory přerušila I. světová válka, nicméně se přesunuly do dalšího období a v plné nahotě se projevíly po vzniku Československé republiky, kdy se německé obyvatelstvo Šternberka s touto novou situací nesmířilo a Šternberk se stal součástí samostatné německé provincie Sudetenland.¹⁴ Posléze Šternberk obsadila československá armáda. Německé obyvatelstvo se podrobilo a situace se ve městě postupně stabilizovala, nicméně německé obyvatelstvo Šternberka se s touto situací vnitřně nesmířilo, což se později projevilo v roce 1938. Po Mnichovu se Šternberk stal součástí Říše. Po porážce fašistického Německa v roce 1945 se Šternberk opět stal součástí

¹⁰ SOVKOVÁ, Veronika. *Chronologický přehled dějin města Šternberka*[online]. sternberk.eu, 9. 3. 2012 [cit. 28. 01. 2017]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/chronologicky-prehled-dejin.html>

¹¹ KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 65.

¹² Tamtéž, s. 32.

¹³ Tamtéž, s. 32.

¹⁴ Tamtéž, s. 65.

Československé republiky a na základě Benešových dekretů došlo k odsunu německého obyvatelstva z města.¹⁵

V roce 1948 došlo k únorovému převratu, tak jako v celé Československé republice, tak i ve Šternberku začala vládnout komunistická strana. V 50. letech minulého století okresní soud ve Šternberku uděloval vysoké tresty všem oponentům nového komunistického režimu.¹⁶ V době totalitního režimu byly ve městě zrušeny všechny soukromé firmy. V roce 1960 zanikl okres Šternberk a město se stalo součástí nově zřízeného olomouckého okresu.¹⁷

Po sametové revoluci město začalo psát novou historii a tuto historii mohou psát všichni obyvatelé města dodnes.

1.2 Významné památky ve Šternberku

1.2.1 Státní hrad Šternberk

Šternberský hrad ze 13. století je starobylá, historická dominanta města. Raně gotický hrad měl dispozici obdélného půdorysu, okolo hradu byla hradba, na čelní straně bezmála 4 metry široká.¹⁸ V severní části hradu byla vztyčena velká válcová věž, která kryla nejzranitelnější stranu hradu.¹⁹ Nejvýraznějším pozůstatkem původní stavby hradu je věž. Dochovala se do úrovně druhého patra s obvodovými zdmi 4 metry do šířky. Vstup do věže byl v úrovni hradebního ochozu na jižní straně.

V druhé polovině 14. století za vlády Alberta II. došlo k významnému zvelebení hradu. Jeho dokladem je hradní kaple, ve které se z té doby dochoval presbytář s kamenickou výbavou a šternberskými erbovními štítky na svornicích klenby. Klenba loď je pozdně gotická a konec kaple s honosným arkýřem je upraven novogoticky.²⁰ Interiér kaple nechal Albert II. vyzdobit nástěnnou malbou s výjevy ze života Panny Marie.

Další stavební úpravy uskutečnili páni z Kravař (1407–1466). Hrad opevnili vnějším pásmem v podobě parkánu uzavřeného zdí. Západní strana hradu byla posílena hranolovou věží, šikmým opěrákem se znakem pánů z Kravař. Na východní straně byla postavena mohutná čtverhranná bašta s opěráky.²¹

¹⁵ KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 57.

¹⁶ Tamtéž, s. 53.

¹⁷ Tamtéž, s. 54.

¹⁸ BRÝCH, Vladimír. – RENDEK, Jan. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, s. 510.

¹⁹ Tamtéž, s. 510.

²⁰ Tamtéž, s. 510.

²¹ Tamtéž, s. 515.

V roce 1480 se hrad dostal do rukou Jana Berky z Dubé a Lipé. Za vlády Berků z Dubé došlo k další přestavbě hradu. Před válcovou věž bylo vysunuto pozdně gotické dělostřelecké opevnění sloužící jako štít severní strany. V prvním patře v jihovýchodní části hradu vznikl pozdně gotický portál, který má nad zárubní dveří erb Václava Berky s manželkou s údajem roku 1507. V roce 1536 byla na jižní straně hradu vytvořena brána s heraldickou výzdobou. Hrad byl rozšířen o nové křídlo (1560) na západní straně zrušením parkánu. Nové křídlo vyzdobila hřebínková klenba se složitými hvězdicovými obrazci a kamenná ostění ve slohu renesance a doznívající gotiky.²²

Lichtenštejnové (1700–1945), poslední šlechtičtí vlastníci hradu, nejdříve prováděli pouze nezbytné opravy. Barokní úpravy byly minimální a k celkové přestavbě hradu nedošlo. Hrad chátral a měnil se ve zříceninu. Výrazný obrat nastal až za Jana II. z Lichtenštejna (1886), který provedl celkovou obnovu hradu v duchu romantického historismu.²³ První patro bylo přeměněno na muzeum s historickými interiéry, vybavenými bohatými mobiliáři a sbírkami. Obytná část se nacházela ve druhém patře. U hradu byl také vytvořen vídeňským architektem Albertem Eschem lesopark. Z hradu se tak stalo luxusní sídlo. Po válce roku 1945 byl hrad znárodněn.

V současnosti jsou v interiéru hradu umístěny cenné historické památky z různých uměleckých slohů. Doménou jsou zejména renesančně a raně barokně kachlová kamna s reliéfním a malovaným dekorem. *Rytířský sál s koženými zlacenými renesančními tapetami a ukázka zbroje. Vizitkový sál s krásnou síťovou hřebínkovou klenbou a podpisy – „vizitkami“ – Berkovských hostů i jejich erby, provedeny jako rudkové graffiti po obvodu stěn.*²⁴ Hrad je zpřístupněn veřejnosti, přičemž kromě historických prohlídek se zde konají i různé kulturní a společenské akce. Státní hrad Šternberk je od roku 2001 národní kulturní památkou.

1.2.2 Chrám Zvěstování Panny Marie

Dříve gotický chrám byl založen Albertem II. ze Šternberka roku 1371. Délka kostela je 65 metrů a výška chrámové lodi 30 metrů.²⁵ Současná podoba kostela je z období baroka a také je nejvýznamnější barokní architekturou města z let 1770–1783. Stavbu provedl dle architekta Františka Antonína Grimma stavitel Václav Thalherr. Na výzdobě kostela se podíleli sochaři Jan Michael Scherhauf, Ondřej Schweigel a Václav Prchal, fresky

²² BRYCH, Vladimír. – RENDEK, Jan. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, s. 517.

²³ Tamtéž, s. 517.

²⁴ Tamtéž, s. 517.

²⁵ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 13.

v interiéru maloval malíř František Antonín Sebastini (roku 1786), hlavní oltář zdobí obraz Antonína Lublinského a obrazy na bočních oltářích malovali Josef Winterhalter a Leopold Kupelweiser.²⁶ Venkovní terasa se schodištěm byla dokončena roku 1783. Vlevo od schodiště na zídce je památník obětem první světové války od sochaře Ferdinanda Kuschela z roku 1929.²⁷

1.2.3 Augustiniánský klášter

Bývalý augustiniánský klášter byl také založen Albertem II. ze Šternberka roku 1371. Klášter byl pro řeholníky kanovnického řádu svatého Augustina. Z dvorského prostředí pražského císařského dvora přinesl Albert II. vyspělé gotické umění, jehož dokladem je zachovaná křížová chodba kláštera.²⁸ Kritické období pro klášter nastalo v době husitských válek a třicetileté války. V druhé polovině 17. století a ve století osmnáctém byl klášter opět znovu budován. Současná barokní architektura je výsledkem iniciativy posledních proboštů. Budova proboštsví, dnes fara, byla vybudována za probošta Patricia Vavřince Lehmana v letech 1718–1723, jeho nástupce Patricius Jan Meixner (1726–1734) nechal zhotovit barokní letohrádek, později zbořený.²⁹ Výzdobu klášterních budov vytvořili různí umělci, především malíř Jan Kryštof Handke (obraz Klanění tří králů). Bohužel poté byl klášter náhle zrušen císařem Josefem II. roku 1784. V současné době bývalý augustiniánský klášter patří městu Šternberk. Od roku 1999 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce a vybudována Handkeho galerie. Město Šternberk usiluje o záchranu objektu ve svém majetku.

1.3 Významné osobnosti Šternberska

1.3.1 Wilhelm Stief

Tento německý městský kronikář se narodil ve Šternberku 19. února 1861. Po absolvování obecné a zemské nižší reálné školy praktikoval v knihkupectví. Působil jako účetní – elév a poté u šternberského okresního soudu jako písař. Následovaly další pracovní pozice od opisovatele v advokátní kanceláři, přes písaře, kancelistu a pokladního kontrolora ve službách městské rady ve Šternberku. Do důchodu roku 1925 odešel s čestným titulem ředitele státní pokladny. Roku 1923 byl ustanoven městským kronikářem.³⁰

²⁶ KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 29.

²⁷ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 13.

²⁸ Tamtéž, s. 23.

²⁹ KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 28.

³⁰ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Osobnosti Šternberska (2)*. Šternberk: V. Hlůzová, 2009, s. 204.

Životním dílem Stiefa je kronika psaná německy *Geschichte der Stadt Sternberg in Mähren (Dějiny města Šternberka na Moravě)*³¹, kterou vydal šternberský rodák Karl Augustin roku 1934 ve Švýcarsku.

I když Stiefova kronika je překonána jinými historickými prameny, je stále cennou pomůckou pro vlastivědné pracovníky svými faktografickými údaji, jelikož Šternberk má jak českých, tak německých historických pramenů velmi málo.³²

1.3.2 Miroslav Bednařík

Šternberský znalec literatury Miroslav Bednařík se narodil 8. září 1919. Dětství a školní docházku prožil v rodných Bělkovicích. Roku 1934 nastoupil do učení ke známému olomouckému knihkupci Romualdu Prombergovi, který pokračoval v knihkupecké tradici, založené již jeho otcem „moravským Krameriem“ (Romualdem Prombergem 1856–1932).³³ Působením Prombergových synů a starších kolegů, zejména Františka Havela, získal dobré zkušenosti a velký rozhled v české, německé, severské a americké literatuře.

V druhé světové válce byl totálně nasazen. Po válce se vydal z Berlína se svými kamarády domů pěšky i na kole. Roku 1948 se stal vedoucím knihkupectví ve Šternberku. Bednaříkovo knihkupectví se stalo vyhlášeným i v širokém okolí. Důvodem jeho prosperity byl jeho zájem o zákazníky, kdy dokázal nejen informovat o autorovi, díle, ale i reagovat na poptávky knih těžko dostupných. Roku 1991 se stává soukromým knihkupcem zaměřeným na lékařskou literaturu. Fragментy z jeho rukopisu beletristických vzpomínek na totální nasazení v Německu za druhé světové války byly zveřejněny v Hanáckých a také Literárních novinách.³⁴

1.3.3 Wilhelm Zlamal

Šternberský rodák a zakladatel rodinné malířské tradice Wilhelm Zlamal se narodil 10. října 1915 do chudé německé rodiny.³⁵ Od narození měl deformovanou pravou ruku. Se svým handicapem se snažil vyrovnávat svou ctižádostí. Hodně sportoval a velmi rád kreslil. Roku 1934 úspěšně složil talentové zkoušky na Akademii výtvarných umění v Praze.³⁶

Jeho malířskou tvorbu na studiích ovlivnilo mnoho profesorů, především Max Švabinský, kdy na jeho mistrovské škole složil roku 1938 první státní zkoušku z figurálního

³¹ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Osobnosti Šternberska (2)*. Šternberk: V. Hlůzová, 2009, s. 204.

³² Tamtéž, s. 206.

³³ Tamtéž, s. 6.

³⁴ Tamtéž, s. 8.

³⁵ Tamtéž, s. 263.

³⁶ Tamtéž, s. 264.

malířství. Po ní pokračoval ve studiu malířství v Mnichově, které ukončil roku 1942.³⁷ Jeho malířská tvorba byla zaměřena na figurální a portrétní malby. Po válce hledal krásu rodného domova a okolí a svou malířskou tvorbu zaměřil i na krajiny.

Do nejznámější Zlámalovy tvorby patří realizace sgrafita v hale olomouckého hlavního nádraží ČSD (odhaleno roku 1960), sgrafita pro ozdravovnu ve Zlatých horách (1961), polofigura Komenského na budově II. základní školy Hrubého Šternberk (1976). Poslední umělcovo dílo bylo z roku 1992 a neslo název Pohled ze zahrady.³⁸ Roku 2005 dostal ocenění in memoriam za kulturně společenský přínos ve výtvarném umění.³⁹

³⁷ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Osobnosti Šternberska (2)*. Šternberk: V. Hlúzová, 2009, s. 264.

³⁸ Tamtéž, s. 268.

³⁹ Tamtéž, s. 269.

2 Politická situace ve Šternberku a okolních obcích

Od počátku historie Šternberka bylo město kolonizováno českým, ale i německým obyvatelstvem. Národnostní složení města mělo značný vliv i na politickou situaci. Po skončení třicetileté války se Šternberk stal převážně městem německým. Koncem 19. a začátkem 20. století začalo být ve městě aktivní i menšinové české obyvatelstvo. Toto jednání se setkalo s nevolí u německého obyvatelstva. Rozjitřenou národnostní situaci přerušila první světová válka. Po jejím skončení a vzniku samostatného Československa se německé obyvatelstvo se vzniklou politickou situací nesmířilo a připojilo se k samostatné německé provincii Sudetenland s vlastní správou v Opavě. Po připojení k Sudetenlandu město obsadila československá armáda. Německé obyvatelstvo se dočasně přizpůsobilo, ale zůstalo nespokojené.

2.1 Předmnichovské období

2.1.1 Předmnichovské období ve Šternberku

Po vzniku nové Československé republiky (28. 10. 1918) se německé obyvatelstvo ve Šternberku nedokázalo smířit s politickými poměry. Usilovalo o připojení k Sudetám. 31. října 1918 se ve Šternberku konala manifestace s veřejným prohlášením práva sebeurčení pro Sudetské Němce, připojení k Německé říši (Ausschluss das Deutsche Reich).⁴⁰ V prosinci roku 1918 do města vstoupila část pěšího československého pluku pro zajištění pořádku a odzbrojení německého lidu. Na 4. březen 1919 byla vyhlášena protestní stávkou. Němečtí přívrženci se shromažďovali již od rána. Velká masa německých demonstrantů za výrazných protestů vnikla do budovy okresního hejtmanství. Zde státní znak a obraz prezidenta Československé republiky strhli a pošlapali. Při zpěvu německé písně „Wachtam Rhein“ vyvěsili velkoněmecký černočervenozlatý prapor.⁴¹

Po nepokojích z roku 1919 přišlo do města období částečného klidu. Národnostní uklidnění poměrů ve městě lze připsat německé sociální demokracii a jejímu dělnickému starostovi (Hieronym Schlossinkl), kteří byli zvoleni v červnu 1919.⁴² Strana i starosta v příštích volbách roku 1923 ztratili svoji většinu i křeslo. Německé měšťanstvo za dělnického působení ve městě mezitím provádělo „tiché“ protistátní akce, které trvaly

⁴⁰ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 153

⁴¹ Tamtéž, s. 157.

⁴² Tamtéž, s. 219.

až do období henleinovského fašismu.⁴³ Ve Šternberku byl v dubnu 1923 založen Sokol, který zůstal aktivní až do mnichovského období. Ve volbách roku 1923 zvítězili zástupci německých stran a do křesla starosty se dostal Stefan Maly, zástupce druhé nejsilnější strany, což byla Německá měšťanská strana.⁴⁴ O pět let později roku 1927 byly opět volby. Starostou zůstal stále představitel Německé měšťácké strany a česká menšina byla zastoupena Českou národní skupinou (291 hlasů) a Československou sociální demokracií (243 hlasů).⁴⁵ Při zářijových volbách roku 1931 získala opět nejvíce hlasů Německá sociální demokracie, ale starostou se stal zástupce Německé křesťanské sociální strany, major ve výslužbě Rudolf Mussil. Z českých stran získala nejvíce hlasů Komunistická strana Československa (653 hlasů), poté Česká měšťanská strana (335 hlasů) a Československá sociální demokracie (228 hlasů).⁴⁶ Nacionální napětí ve Šternberku stoupl po návštěvě Konráda Henleina 24. června 1934. Poté Němci založili Národní sudetsko-německou stranu.⁴⁷ V dubnu 1935 byl ve Šternberku projev henleinovců veden přímo K. Henleinem, který svými slovy oklikou útočil na Československo. K prvnímu prosinci 1937 byla ve Šternberku založena státní policie pro zajištění pořádku ve městě a okolí Šternberka.⁴⁸

Rok 1938 se stal pro české obyvatelstvo Šternberka velmi těžkým, a to vlivem postupné nezaměstnanosti a henleinovských protistátních akcí. V květnu došlo nejen k částečné mobilizaci československé armády, ale uskutečnily se i oslavy prvního máje a volby. Při prvomájových oslavách došlo k manifestaci dvou stran. Demokratičtí socialisté versus henleinovci. Ve volbách zvítězili henleinovci a do městské rady nastoupili s většinovým zastoupením (první náměstek – henleinovec Robert Baier, druhý náměstek – příslušník německé sociální demokracie Rudolf Zischka) a s henleinovským starostou, inženýrem Aloisem Paulerem. V radě byl pouze jeden Čech (Jaroslav Kořalka, Československá sociální demokracie) a komunistická strana byla bez zastoupení.⁴⁹ Volby byly napadeny německou sociální demokracií, ale bez úspěchu. Dne 11. září 1938 se konala mohutná manifestace Čechů a demokratických Němců proti fašismu. Na druhý den nastala bouřlivá reakce henleinovců proti Čechům, německým demokratům a Československé republice. Na základě obav proti násilnostem henleinovců byly ve městě založeny

⁴³ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 161.

⁴⁴ Tamtéž, s. 221.

⁴⁵ Tamtéž, s. 196.

⁴⁶ Tamtéž, s. 226.

⁴⁷ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 23.

⁴⁸ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 203.

⁴⁹ Tamtéž, s. 231.

pohotovostní strážní oddíly, tvořené členy Sokola a německé sociální demokracie.⁵⁰ Za čtyři dny po projevu Adolfa Hitlera, který byl v rozhlase 22. září 1938, došlo ve Šternberku k velkým nepokojům, které byly vyvolávány henleinovci a doprovázeny německými pozdravy „Sieg Heil“.⁵¹ Dne 25. září byla vyhlášena všeobecná mobilizace Československé branné moci. Došlo k evakuaci českých i německých antifašistů, židů ze Šternberka a okolních obcí do vnitrozemí. Většina se po válce zpátky nevrátila. V říjnu 1938, na základě uzavřené mnichovské dohody do města a pohraničí přijely první útvary německé armády.⁵²

2.1.2 Předmnichovské období v Dalově s osadou Horní Žleb

Dalov byl vždy součástí šternberského panství. Od roku 1850 se stal samostatnou obcí s připojením německé osady Horní Žleb. Dříve byly slovanského původu, časem po osídlení Němci byly zgermanizovány.⁵³ V červnu roku 1919 se v obci konaly volby s vítězstvím nejsilnější strany německých zemědělců. Při dalších obecních volbách roku 1932 kandidovala v Dalově strana Německých nacionálních socialistů se zvoleným starostou Johannem Appelem.⁵⁴ Dalov i s osadou byly před rokem 1938 vyloženě německé. Německé obyvatelstvo se hlásilo převážně k Německé zemědělské straně, ale byli politicky ovlivňováni i Německou křesťansko-sociální stranou lidovou.⁵⁵ Obě strany si udržely mírnou převahu do poloviny 30. let nad Henleinovou Sudetoněmeckou stranou.⁵⁶ Po připojení k Velkoněmecké říši v říjnu 1938 přišla baterie dělostřelců z Nisy a byla zařazena pod okres Šternberk. Politické strany byly zrušeny a byla ustanovena místní organizace NSDAP v čele s Hubertem Beirem a starostou Norbertem Bergerem.⁵⁷ Jmenovaný starosta vykonával obecní správu, která byla podřízena úřadu landráta Šternberk.⁵⁸

2.1.3 Předmnichovské období na Jívové

Jívová byla německou obcí a patřila jako jiné obce v okolí k Sudetenlandu s vlastní správou v Opavě. Výkonný výbor německého Národního shromáždění, který byl zřízen ve Šternberku (fungoval až do obsazení československým vojskem 18. prosince 1918) byl

⁵⁰ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 205.

⁵¹ Tamtéž, s. 234.

⁵² Tamtéž, s. 236.

⁵³ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 155.

⁵⁴ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 70.

⁵⁵ Tamtéž, s. 65.

⁵⁶ *Historie a současnost místních částí Šternberka-Dalov* [online]. sternberk.eu, 28.5.2012 [cit. 07. 02. 2017]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/historie-a-soucasnost-mistnich-casti-sternberka/dalov.html>

⁵⁷ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 72.

⁵⁸ Tamtéž, s. 60.

pro většinu německého obyvatelstva na Jívové dominující. Obyvatelé si také zřídili lidovou domobranu, tzv. Volkswehr.⁵⁹ Krátce nato vznikly dvě politické strany. Aktivistická, která spolupracovala s Čechy (němečtí agráři, křesťanští socialisté, sociální demokrati) a negativistická (němečtí nacionálové – DNP, nacionální socialisté – DNSAP, nacisti). Po vzniku československého samostatného státu a po volbách roku 1919 zvítězili sociální demokraté a starosta (Johann Figur 1919–1920) byl poprvé pod velením nezemědělců. Po volbách roku 1923 opět zvítězila německá agrární strana a od té doby byli starostové obce až do roku 1938 z řad sedláků⁶⁰ (Josef Jahn 1920–1923, Robert Abeska 1923–1925, Raimund Langer 1925–1939).⁶¹ Po volbách v říjnu roku 1929 do poslanecké sněmovny opět zvítězili němečtí sociální demokraté, ale vliv strany německých agráři nepřevážili. Až do roku 1935 měly v obci největší vliv tři strany – němečtí agráři, sociální demokraté a křesťanští socialisté. Působení německých negativistických stran byl v té době velmi malý. Začali se prosazovat až po zrušení jejich stran a založení v roce 1933 K. Henleinem tzv. Sudetoněmeckého hnutí domoviny, které bylo v roce 1935 přejmenováno na Sudetoněmeckou stranu – SdP.⁶² Síla této strany vzrostla zejména po květnových volbách roku 1935, kdy získala nejvíce hlasů. V březnu roku 1938 se v obci připojily všechny německé strany k SdP a v pozadí jako všude jinde byla německá sociální demokracie. Po obecních volbách 22. června 1938 SdP měla jasné vítězství.⁶³ Vše se vyhrtilo po Mnichovské dohodě, kdy se na domech objevovaly hákové kříže ještě před odjezdem československých vojsk. Německá vojska přijela do obce 8. října 1938. Jívová se stala součástí říšskoněmecké župy Sudet.⁶⁴

2.2 Okupační období

2.2.1 Okupační období ve Šternberku

Z dob německé okupace ve Šternberku není dochováno mnoho informací. Lze čerpat pouze ze vzpomínek německých obyvatel, záznamů od německé kronikářky Anny Spundové z let 1938–1942 a dochovaných šternberských fašistických časopisů od Grenzlana Heimata

⁵⁹ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 49.

⁶⁰ Tamtéž, s. 50.

⁶¹ Tamtéž, s. 102.

⁶² Tamtéž, s. 57.

⁶³ Tamtéž, s. 58.

⁶⁴ Tamtéž, s. 61.

z let 1940–1945.⁶⁵ Město bylo okupováno od 9. října 1938 do 5. května 1945. Ve městě žilo převážně německé obyvatelstvo a zůstalo zde pouze 74 obyvatel české národnosti.⁶⁶

Po vstupu německého 38. pěšího pluku pod vedením plukovníka Hesse do města 9. října 1938 bylo město plně pod nacistickým vedením. Do města a okolí se vrátili němečtí dezertéři, kteří byli ukryti nedaleko Šternberka při všeobecné československé mobilizaci branné moci. Vrátil se i bývalý henleinovský starosta A. Paule, který byl propuštěn z internace ve Štěpánově, na základě mnichovského ujednání.⁶⁷ Dne 11. října 1938 přijel vrchní velitel německé branné moci Brauchitsc. 4. prosince 1938 se konaly doplňující volby do Říšského sněmu. I ve Šternberku znamenaly jasné vítězství A. Hitlera (9 800 hlasů). Šternberk a okolí byli pod vládou NSDAP. Zřídili se zde i ozbrojené složky SS, SA a stálá vojenská posádka. Ve Šternberku byli tři funkcionáři – landrát, starosta a okresní vedoucí NSDAP.⁶⁸ K bližícímu se přepadení Polska byla ve městě v srpnu roku 1939 mohutná manifestace proti Polsku a Slovanstvu. V říjnu 1939 byl jmenován nový landrát, sudetský Němec Dr. Klepper.⁶⁹

České obyvatelstvo se muselo přizpůsobit novým německým podmínkám. I přesto si někteří zachovali své češství a pomáhali partyzánům a odbojovým skupinám (např. Spáčil, Kubač, Šilhan).⁷⁰ Ve Šternberku od roku 1941 vznikaly válečné zajatecké tábory, ve kterých byli internováni především britští vojáci. Roku 1943 je zřízen i ruský zajatecký tábor.⁷¹ Tábory byly vybudovány v areálu šternberské pily. Přibývaly negativní zprávy z ruské fronty, které vedly k výraznému neklidu obyvatelstva.⁷² I přes různé projevy řečníků NSDAP o nepřemožitelnosti německé armády mají Němci ve Šternberku obavy o budoucnost. Ke konci války se řada pohlavárů a zámožných německých občanů Šternberka hlásila k antifašistům pro zajištění svého alibi.⁷³ Příchodem sovětských vojsk 5. května 1945 skončila německá okupace Šternberka.

2.2.2 Okupační období v Dalově s osadou Horní Žleb

Dalov s osadou Horní Žleb patřil pod okres Šternberk v rámci říšskoněmecké župy Sudet a byl pod vedením NSDAP. Převážně zde žilo německé obyvatelstvo. Starostou

⁶⁵ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 245.

⁶⁶ KOUDELA, Miroslav. *Šternberské století 1909-2009*. Šternberk: Město Šternberk, 2009, s. 14.

⁶⁷ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Šternberk za 2. světové války*. Šternberk: V. Hlůzová, 2015, s. 15.

⁶⁸ Tamtéž, s. 17.

⁶⁹ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 258.

⁷⁰ Tamtéž, s. 260.

⁷¹ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Šternberk za 2. světové války*. Šternberk: V. Hlůzová, 2015, s. 25-27.

⁷² Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 263.

⁷³ Tamtéž, s. 261.

po celou dobu okupace byl Norbert Berger a velitelem SA Josef Tögel z č.77.⁷⁴ Nadšení obyvatelstva opadlo při vyhlášení nových německých zákonů a nařízení, zavedení potravinových lístků, nucených dávek apod. Muži schopní boje dostávali povolávací rozkazy. Ženy musely pracovat ve válečných podnicích pro Říši. I přes situaci, která panovala v Sudetách na jiných místech, v Dalově byl politický postoj nacistů umírněnější, včetně etnické nenávisti. Jako všude jinde čím dál častěji přicházely zprávy o padlých. Dalov nebyl výjimkou a mezi padlé patřil např. svobodník Josef Tögel z č. 46.⁷⁵ Při zprávách o blížící se Rudé armádě v dubnu 1945 k Dalovu došlo k panice. Němečtí občané začali migrovat a utíkat do lesů, kde později byli zajati ruskými vojáky. Dalov byl osvobozen prvními ruskými útvary 6. května 1945 bez výrazné odezvy německé jednotky. Strach z krutého zacházení měl i německý starosta N. Berger, který spáchal sebevraždu. Vůdčí političtí představitelé byli zajati a odvezeni do internačního tábora ve Šternberku, např. velitel SA J. Tögel z č. 77.⁷⁶

2.2.3 Okupační období v Jívové

Po začlenění Jívové do říšskoněmecké župy Sudet spadala do okresu Šternberk. Novým starostou byl roku 1939 zvolen Josef Gromes (1939–1945), který byl pověřen nacistickou stranou. Obec byla po dobu okupace německá, pouze jedna žena se hlásila k české národnosti. Jívová byla pod vedením NSDAP a dále se tvořily další německé nacionální složky, které byly součástí Svazu německého východu.⁷⁷ Obyvatelstvo Jívové přivítalo přiřazení k Německu s velkým nadšením. Tato euforie brzy opadla při zavedení neoblíbených opatření – odevzdání povinných zemědělských produktů, lístky na potraviny apod. I přes tato opatření se projevila nespokojenost jen v některých záležitostech. Vše vyvrcholilo v období válečných neúspěchů německé armády. Do obce migrovali obyvatelé ze zničených německých měst, polští utečenci a utečenci ze Slezska. Začátkem roku 1945 prošly Jívovou „transporty smrti“ ruských zajatců, ale osudy těchto vojáků nejsou známy. Počátkem května 1945 zde bylo na 800 německých utečenců a počet německého obyvatelstva se v obci zvýšil až na dva tisíce.⁷⁸ Někteří přívrženci nacistické moci utekli nebo se přiřadili ke skupině Werwolfů po složení věrnostního slibu. Na Jívové byl členem Werwolfu místní vedoucí NSDAP Adolf

⁷⁴ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 78.

⁷⁵ Tamtéž, s. 75.

⁷⁶ Tamtéž, s. 78.

⁷⁷ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 62.

⁷⁸ Tamtéž, s. 65.

Andres, který nakonec svůj úkol nevykonal.⁷⁹ Německá okupace skončila 5. května 1945 příjezdem vojáků Rudé armády.

2.3 Poválečný rok 1945

2.3.1 Poválečný rok 1945 ve Šternberku

Po příchodu sovětské armády do Šternberku 5. května 1945 přišli do města první Češi, příslušníci lidových milic a partyzánů pro zajištění pořádku a majetku. Podezřelé, většinou německé osoby byly označovány písmenem „N“. Prozatím byly odsunuty do zajateckého tábora u nádraží. Ve městě vznikl první národní výbor se souhlasem sovětských politických i vojenských orgánů. Po osvobození ve městě vznikly politické strany, jako KSČ, Československá sociální demokracie, Československá národně socialistická strana, Československá strana lidová.⁸⁰ Koncem května 1945 pod vedením KSČ začala pracovat lidová správa s pravomocemi, které dříve vykonávaly vojenské orgány. V čele národního výboru byl bývalý kněz a politický zajatec Alois Otzipka, který se stal později předsedou ONV.⁸¹ Dne 11. května 1945 byla uskutečněna první schůze národního výboru města Šternberka a současně i první schůze okresního národního výboru. Na schůzi okresního národního výboru byli zvoleni členi, ustanoveny bezpečnostní složky (policie, národní garda, četnictvo) a projednáno zřízení sběrných táborů pro odsun Němců.⁸² Na další samostatné schůzi konané 30. května 1945 místním národním výborem byly definovány kompetence ONV a MNV. Na druhé schůzi 7. června 1945 MNV stanovil směrnici pro obsazování podniků a živností, otázky bytové a bezpečnosti. Dále byly projednány poměry ve sběrném táboře, které jsou pod správou OSK, a byly stanoveny zásady týkající se konfiskací majetku.⁸³ Dne 12. června 1945 byl zatčen první předseda ONV A. Otzipka na rozkaz bezpečnostních orgánů pro údajnou kolaboraci a byl sesazen z funkce předsedy.⁸⁴ 14. června a 16. června 1945 bylo ustanovení a zvolení členů do okresní (předseda Ing. Vilém Kynčl)⁸⁵ a místní správní komise (předseda Vladimír Ekart). Jejím účelem bylo rozdělení referátů finančního, stavebního, školského, kulturního, bezpečnostního, bytového, právního, zásobovacího a konfiskačního.⁸⁶ V polovině září se MSK dožadovalo pro zajištění bezpečnosti a pořádku

⁷⁹ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 65.

⁸⁰ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 292.

⁸¹ Tamtéž, s. 290.

⁸² Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 297.

⁸³ Tamtéž, s. 298.

⁸⁴ Tamtéž, s. 298.

⁸⁵ Tamtéž, s. 298.

⁸⁶ Tamtéž, s. 299.

ve městě příchodu vojenské posádky a v říjnu tankového praporu s dělostřelectvem.⁸⁷ 30. září 1945 se konaly první veřejné manifestační volby, kdy bylo zvoleno šest volitelů pro okresní shromáždění a také schváleno manifestační prohlášení. Manifestační prohlášení obsahovalo osm bodů zaměřených na sociální jistotu obyvatel, zajištění dopravy, zásobování a bezpečnost, vysídlení Němců, zestátnění školství a upevnění zájmových organizací.⁸⁸ V prosinci byla uskutečněna změna členů MSK, protože u některých členů byla zjištěna kolaborace za války.

Po několika měsících po osvobození se město dostalo pomalu do normálního společenského, politického i kulturního života pod vedením nejsilnější strany KSČ, se kterou spolupracovali solidárně i ostatní politické strany. Několikrát i za spolupráce všech politických stran byly organizovány dobrovolné brigády. Ve městě se začalo mluvit více česky. Některé německé obyvatelstvo začalo dokazovat svůj český původ. Bohužel tyto důkazy byly často vyvráceny spoluprací antifašistů s českou správou.⁸⁹ V srpnu došlo k výměně říšských marek za československé peníze. V podzimních měsících byl proveden soupis konfiskovaného materiálu a drahých kovů, které byly odvezeny ministerstvem financí (5 kg zlata, 22 kg stříbra a stříbrného zboží).⁹⁰

2.3.2 Poválečný rok 1945 v Dalově s osadou Horní Žleb

Z málo dochovaných informací lze konstatovat, že poválečné obnovení vesnice bylo velmi obtížné. Jednalo se o zemědělskou obec a i po válce se lidé snažili brát obživu i z půdy, která patřila k usedlostem. Došlo k zajištění odsunu Němců, pořádku, bezpečnosti a zásobování. Bezpečnost zajišťovala česká milice ze Šternberka. Němečtí vysoce postavení politici byli odvezeni do zajateckého tábora ve Šternberku, ostatní obyvatelstvo mohlo přečkat odsun ve svých usedlostech. Do obce přicházeli první čeští novousedlíci a přebírali konfiskované domy s poli. V listopadu 1945 byla zvolena čtyřčlenná místní správní komise. Jejím úkolem bylo zajistit hladké provedení, dokončení a přebrání konfiskovaného majetku. V Dalově byl předsedou MSK František Kosačík a v Horním Žlebu Jan Hrabal.⁹¹ Koncem roku byla ustanovena místní organizace Komunistické strany Československa. Celkem

⁸⁷ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 301.

⁸⁸ Tamtéž, s. 318.

⁸⁹ Tamtéž, s. 292.

⁹⁰ Tamtéž, s. 313.

⁹¹ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 80.

se v Dalově přihlásilo 23 členů. V Horním Žlebu byla politická činnost KSČ mnohem hojnější s více členy.⁹²

2.3.3 Poválečný rok 1945 v Jívové

Po osvobození německé obce Jívová sovětskou armádou bylo prioritou jako všude jinde zejména zajištění pořádku, bezpečnosti a přípravy na odsun německého obyvatelstva. V obci zůstalo i po skončení války asi dvě stě německých utečenců. Ti, kteří neprokázali aktivní antifašistický přístup, byli odvezeni do internačního tábora (Šternberk, Hodolany) nebo pracovali v podřízeném postavení. Poslední vedoucí místní organizace nacistické strany Adolf Andres byl v Olomouci mimořádným lidovým soudem odsouzen na deset let těžkého žaláře. V roce 1953 mu byl zbytek trestu odpuštěn.⁹³ Uvězněn byl i starosta, německý funkcionář Josef Gromes, který byl roku 1945 zastřelen za neznámých okolností.⁹⁴ Do června roku 1945 zde měli rozhodující slovo představitelé Rudé armády. Prvním předsedou správní komise se stal český komisař Josef Pletánek. 13. května 1945 byla zřízena revoluční Národní garda, pro zajištění bezpečnosti a popř. zabránění činnosti německých záškodníků tzv. Werwolfů.⁹⁵ 17. května byla založena místní správní komise složená ze čtyř zástupců všech politických stran. Předsedou byl opět zvolen J. Pletánek. Tato komise převzala správu obce. V říjnu 1945 se v obci ustanovily místní organizace těchto politických stran: komunistické, národně socialistické, lidové a sociálně demokratické. Po neshodách v listopadu rezignoval J. Pletánek. Novým předsedou se stal Antonín Doležal.⁹⁶ Místní správní komise měla v zastoupení dva komunisty, jednoho lidovce, národního socialistu a mládež. Koncem roku byla velká část obce osídlena českým obyvatelstvem. Přicházeli sem s donucením i Chorvati, Slováci a reemigranti z Volyně.

⁹² HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 82.

⁹³ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 66.

⁹⁴ Tamtéž, s. 66.

⁹⁵ Tamtéž, s. 68.

⁹⁶ Tamtéž, s. 68.

2.4 Léta 1946–1948

2.4.1 Léta 1946–1948 ve Šternberku

Rok 1946 se stal obdobím pracovního klidu a upevnění vztahů ve městě. Podle košického vládního programu⁹⁷ docházelo ve městě k přebírání konfiskovaného majetku, k odsunu Němců a k trestání kolaborantů a zrádců, a to lidovou správou a národním výborem. Vysídlení německého obyvatelstva ve Šternberku proběhlo od března do října 1946. Ve městě zůstalo jen málo německých rodin, většinou ze smíšených manželství nebo antifašistů. Ve městě počátkem roku 1946 vznikla místní správní komise v čele s předsedou Vladimírem Eckartem.⁹⁸ V březnu 1946 se připravovala volební komise pro volby do Národního shromáždění. Dne 24. dubna 1946 se rozhodlo o zastoupení jednotlivých politických stran v příštím MNV, které mělo záviset na výsledcích voleb v NS.⁹⁹ Volby do NS ve Šternberku jasně vyhrála KSČ s 1593 hlasy, druhou stranou se 604 hlasy byla Československá sociální demokracie, třetí stranou byla Československá strana národně socialistická s 363 hlasy a čtvrtou stranou byla Československá strana lidová se 401 hlasem.¹⁰⁰ V červnu 1946 byla ustanovena volební komise pro reorganizaci MSK v místním národním výboru. Po volbách v květnu 1946 správu města přebíral místní národní výbor a po předchozím jednání politických stran došlo v červenci téhož roku k vytvoření MNV se zvoleným předsedou Filipem Pánkem (člen KSČ).¹⁰¹ Z politických stran zde měla zastoupení KSČ, Československá sociální demokracie, Československá strana národně socialistická a Československá strana lidová. Jmenované strany měly své organizace, spolkové místnosti a sekretariáty. Samozřejmě nejsilnější stranou byla KSČ, která sice spolupracovala i s ostatními třemi stranami, ale již docházelo k politickým kolizím zejména se stranou Československých národních socialistů.¹⁰² Podle výsledků voleb v NS byly také nové volby do ONV se zvoleným předsedou za stranu KSČ Oldřichem Opletalem.

Rok 1947 byl prvním rokem dvouletého plánu obnovy republiky stanoveného Národním shromážděním. Cílem bylo odstranění následků války, zvýšení průmyslové výroby a zvýšení pracovní úrovně. Ve Šternberku byly tyto budovatelské kroky odsouhlaseny již

⁹⁷ Košický vládní program je programovým dokumentem první vlády ČSR po druhé světové válce. Přijat v březnu 1945 v Moskvě a vyhlášen 5. dubna 1945 v Košicích. Měl 16 kapitol a byl silně ovlivněn KSČ. *Všeobecná encyklopedie* v osmi svazcích. 1999 Praha: Diderot, s. 201.

⁹⁸ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 333.

⁹⁹ Tamtéž, s. 353.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 354.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 339.

¹⁰² Tamtéž, s. 352.

v září 1946 na plenární schůzi MNV.¹⁰³ Členové rady MNV byli stále vedeni předsedou F. Pánkem, členem KSČ. Stále nejsilnější stranou zůstala KSČ, která rozšířila jak své organizace, tak i členskou základnu. S přibývajícím růstem členů vznikaly i výrazné názorové rozpory s ostatními politickými stranami. Nejvíce sympatizovali s československými sociálními demokraty.¹⁰⁴ Pro řešení politických neshod byla vytvořena Okresní národní fronta se zástupci čtyř politických stran. Na počátku roku 1947 okresní vedení KSČ město rozdělilo na více obvodů. Zřídilo samostatné místní organizace, např. v závodech vznikly závodní organizace KSČ. Okresním předsedou KSČ byl V. Ekart.¹⁰⁵ První máj byl organizován všemi politickými stranami, ale největší průvod lidu byl v zastoupení KSČ. V říjnu se konala národní směna za účasti všech politických stran a složek Národní fronty.¹⁰⁶

Nejpodstatnější událostí roku 1948 byl Vítězný únor. Po této události došlo ve městě k výrazným změnám. Došlo ke sloučení KSČ s ČSSD. Tímto sloučením KSČ výrazně posílila. Prohloubila se činnost MNV a jejich komisí.¹⁰⁷ Ve městě v polovině února vzniklo napětí a odpor vůči lidové demokracii a proto byla vytvořena pohotovost ze členů KSČ. V závodech vznikly závodní milice. Dne 24. února se zastavila práce na jednu hodinu v závodech, školách, ústavech na podporu a zdůraznění požadavků pracujícího lidu.

V tento den se také konala schůze občanů ve Slovanském domě zaměřená na politickou situaci. Zástupci KSČ, ČSSD založili místní akční výbor v čele s předsedou Štěpánem Myšákem. Okresní akční výbor měl zvoleného předsedu Otakara Kopánka. Oba akční výbory se snažily projednat otázky očisty politického dění ve městě a okresu.¹⁰⁸ Vlivem únorových událostí došlo i ke slučování organizací, např. odbojových složek, a vznikl Svaz bojovníků za svobodu. Květnové oslavy probíhaly pod vedením okresního akčního výboru Národní fronty. Koncem května byly volby do NS s velkým vítězstvím Národní fronty. V červenci 1948 vstoupilo v platnost sloučení ČSSD s KSČ. Roku 1948 KSČ prokazovala mimořádně vysokou politickou činnost, důkazem toho bylo 242 členských a 273 výborových schůzí.

2.4.2 Léta 1946–1948 v Dalově a v Horním Žlebu

Po osvobození obce Dalov a její osady bylo nutné zajistit pořádek. Po roce 1945 se Horní Žleb stal samostatnou obcí. Roku 1946 jako všude jinde došlo k vysídlení

¹⁰³ Tamtéž, s. 368.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 385.

¹⁰⁵ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 386.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 387.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 399.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 417.

německých občanů. Z Dalova byly vypraveny dva transporty přes internační tábor Štěpánov. Z obce bylo vystěhováno celkem 275 osob.¹⁰⁹ Po odchodu Němců a postupným osídlení českým obyvatelstvem se v obci uskutečnil národnostní zlom. V březnu 1946 byl zvolen podle pravidel s rovnocenným zastoupením politických stran MNV, který byl tvořen devíti členy.¹¹⁰

I když v Dalově měla KSČ výraznou dominanci, její vliv nebyl tak působivý. Po roce 1948 politická činnost KSČ výrazně ochabla (vystoupení ze strany, odstěhování, vyloučení).¹¹¹ Kdežto v Horním Žlebu byla politická činnost mnohem silnější, v roce 1946 měla KSČ 33 členů. Její činnost se sice snížila vznikem Československé strany sociálně demokratické a Československé strany lidové, ale tyto strany neměly vlastní registraci. Měly pouze zastoupení na MNV v Dalově a jeho komisích.¹¹² MNV měl tři stálé komise (zemědělskou, kulturní a finanční). V červenci 1946 došlo k reorganizaci MNV. Předsedou se stal K. Mílek a byl předsedou až do února 1948. Zprávy ze schůzí nejsou dochovány, jelikož nebyly vedeny. Po únoru 1948 došlo k politickému převratu a radikálním změnám. V dubnu 1948 v Dalově vznikl občanský výbor Národní fronty v čele s Antonínem Hlavinkou a další komise MNV (rolnická, vyživovací).¹¹³

2.4.3 Léta 1946–1948 v Jívové

Rok 1946 byl obdobím odsunu Němců především do západního Německa. Německé obyvatelstvo z Jívové, kdy někteří byli přechodně internováni v táborech, bylo odsunuto v několika transportech. Poslední transport byl vypraven 21. října 1946. Zachovaly se zprávy o třetím transportu z června 1946, o odsunu antifašistů, kteří vyloženě plakali.¹¹⁴ Volby v květnu 1946 vyhrála se 120 hlasy KSČ, 92 hlasů získali národní socialisté, 60 hlasů lidovci a 17 hlasů sociální demokrati.¹¹⁵ I přes své vítězství KSČ neměla tak významný vliv jako v okolí. V obci se spojili lidovci s národními socialisty proti komunistům a sociálním demokratům. Prostřednictvím parlamentních voleb roku 1946 byl založen národní výbor a předsedou MNV byl zvolen Jaroslav Kelnar (národní socialista).¹¹⁶ V letech 1946–1947 došlo k zániku některých živností (továrna na nábytek, pila, tesařství, mlýn, domácí tkalci), které přebrali národní správci. Lesy byly konfiskovány a ředitelství státních lesů

¹⁰⁹ HLÚZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 79.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 81.

¹¹¹ HLÚZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 82.

¹¹² Tamtéž, s. 82.

¹¹³ Tamtéž, s. 81.

¹¹⁴ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 67.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 71.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 71.

Olomouc přebralo myslivnu na Jívové. V dubnu 1946 byla založena česká Hospodářská záložna. Noví osídlenci neměli mnoho zkušeností se zemědělstvím, které bylo dominantou obce, a hledali východisko u tzv. strojního družstva a později i u pastvinářského družstva.

V únoru 1948 došlo k politickému převratu, který se obce dotkl změnou ve vedení a samozřejmě zásadním obratem celého režimu. Byl okamžitě vytvořen místní akční výbor Národní fronty a reorganizován MNV. Předsedou MNV byl zvolen Bohumil Bernát, člen KSČ.¹¹⁷ Vedle předsedy bylo v zastupitelstvu devět zástupců KSČ, dále tři zastupitelé byli za stranu národně socialistickou, dva za stranu lidovou, dva za sociální demokracii, kdy jejich představitelé se brzy spojili s KSČ. Později socialistické strany zanikly a lidovci už neměli tak výraznou aktivitu. Po květnových volbách 1948 byly veškeré hlasy pro kandidátku Národní fronty.¹¹⁸ Veškeré změny řešila místní organizace a nadřízené orgány KSČ. Vedení obce se při stanovených podmínkách neosvědčilo a roku 1950 bylo odvoláno.

¹¹⁷ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 72.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 72.

3 Školství

Velkým mezníkem ve vzdělání byly tereziánské a josefínské reformy, a to zvláště reforma školská. V roce 1855 byla ve Šternberku založena triviální škola, roku 1857 hlavní farní škola a koncem devatenáctého století vyšší německá reálka. Na počátku sedmdesátých let devatenáctého století zde vznikla odborná tkalcovská a živnostenská škola. V roce 1890 vznikla německá měšťanská škola a počátkem dvacátého století klášterní škola pro dívky. Úplně první německá mateřská škola ve Šternberku vznikla už roku 1873.¹¹⁹ Před rokem 1918 bylo ve Šternberku plně rozšířené německé školství.

Roku 1918 se vlastenecký český spolek Národní jednoty snažil, aby byla ve Šternberku zřízena škola pro českou menšinu. České školství ve městě se tedy rozvinulo při založení české státní menšinové školy roku 1919, česká mateřská škola byla zřízena roku 1920 a o dva roky později první třída měšťanské školy.¹²⁰ Od roku 1919 byl spuštěn počátek českého vyučování pro 38 dětí v obecné škole. Prvním kantorem a správcem školy se stal Petr Zapletal z Moravské Huzové, který školu vedl až do jejího zániku, tedy do roku 1938.¹²¹

30. léta dvacátého století jsou považována za nejlepší období českého školství ve Šternberku. Česká škola byla úplně zaplněná žáky a navštěvovaly ji i německé děti. Důvodem byla znalost státního jazyka. Do školy chodili i žáci z okolních vesnic, například z Babic, Bělkovic, Lhoty, Lipiny a Mladějovic.¹²²

V první polovině dvacátého století byly ve Šternberku založeny dvě základní školy, gymnázium, pomocná a zvláštní škola. Třetí základní škola byla založena až v šedesátých letech minulého století.

3.1 Předmnichovské období ve školství

3.1.1 Školství ve Šternberku před Mnichovskou dohodou

Před mnichovským obdobím se ve Šternberku vyučovalo na nynější Základní škole Dr. Hrubého, na gymnáziu a v pomocné škole.

Dnešní Základní škola Dr. Hrubého vznikla spojením dvou budov z obecné (na ulici Masarykova) a měšťanské (na ulici Dr. Hrubého) školy z dvacátých let minulého století. Původní z nich, Obecná škola na ulici Masarykova, byla vybudována díky iniciativě

¹¹⁹ HLŮZOVÁ, Vlasta. – HESOVÁ, Anna. *70 let české školy ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola dr. Hrubého 2, 1993, s. 3.

¹²⁰ Tamtéž, s. 3.

¹²¹ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Vzpomínání na školu, Almanach k 80. výročí českého školství ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola Šternberk, Dr. Hrubého 2, 1999, s. 3.

¹²² HLŮZOVÁ, Vlasta. – HESOVÁ, Anna. *70 let české školy ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola dr. Hrubého 2, 1993, s. 5.

vlasteneckého spolku české menšiny Národní jednoty v roce 1923 a zároveň byla první českou školou ve Šternberku.¹²³ Zakladatelem, správcem, prvním učitelem a ředitelem byl Petr Zapletal. Škola měla čtyři třídy (dvě třídy obecné a dvě třídy měšťanské školy) a navrhl ji architekt Jan Komrška z Olomouce a inženýr Jan Veth ze Šternberka.¹²⁴

V roce 1922 byla založena první třída měšťanská, ve které se vyučovalo v českém jazyce. Učebna byla zpoplatněná a nacházela se v německé škole v dnešní Základní škole na náměstí Svobody.¹²⁵ Po urgenci šternberských Čechů byla na ulici Dr. Hrubého postavena a slavnostně předána roku 1925 měšťanská škola, která byla již prvním rokem zaplněna. Ředitelem školy byl v letech 1923–1934 Adolf Procházka, a v letech 1934–1938 Hynek Smékal. Roku 1928 některé třídy měšťanky musely být zase přestěhovány do německé školy.¹²⁶ Ke škole také patřila tělocvična, kterou navštěvovali nejen žáci, ale i sokolové.¹²⁷ V průběhu třicátých let dvacátého století byla měšťanská škola téměř obsazena až 400 dětmi, tento přetlak trval až do roku 1938. Chodili do ní i žáci z okolních vesnic, např. z Babic, Mladějovic, Bohuňovic a Lužic.¹²⁸

Pomocná škola (škola pro slaboduché žáky) byla nejspíše založena německou správou v roce 1932, ale jednu třídu měla i německá soukromá klášterní škola.¹²⁹

Roku 1935 bylo založeno Spolkové československé reálné gymnázium Ústřední matice školské ve Šternberku a na Moravě. Prvním ředitelem gymnázia byl František Wiedermann. O rok později došlo k zestátnění gymnázia a také ke změně názvu na Státní československé reálné gymnázium. Ve školním roce 1937/1938 školu navštěvovalo 135 žáků a učilo zde 8 profesorů. Pro školní rok 1938/1939 bylo zaevidováno 189 žáků. Zlom nastal na podzim roku 1938, kdy došlo k obsazení Šternberka a následné přerušení výuky na dobu neurčitou.¹³⁰

Počátkem října 1938 došlo k zákazu výuky na českých školách s následným vystěhováním do vnitrozemí. Česká měšťanská škola byla přestěhována do Bohuňovic.¹³¹ Reálné gymnázium bylo přestěhováno do reálného gymnázia v Olomouci.¹³²

¹²³ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 135.

¹²⁴ Tamtéž, s. 135.

¹²⁵ Tamtéž, s. 135.

¹²⁶ HLŮZOVÁ, Vlasta. – HESOVÁ, Anna. *70 let české školy ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola dr. Hrubého 2, 1993, s. 5.

¹²⁷ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 136.

¹²⁸ Tamtéž, s. 136.

¹²⁹ Tamtéž, s. 144.

¹³⁰ *Gymnázium Šternberk – 80 Oslavy výročí založení českého gymnázia ve Šternberku* [online]. sternberk.eu, [cit. 05. 03. 2017]. Dostupné z: <http://80.gymst.com/index2.html>.

¹³¹ HLŮZOVÁ, Vlasta. – HESOVÁ, Anna. *70 let české školy ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola dr. Hrubého 2, 1993, s. 6.

3.1.2 Školství v Dalově s osadou Horní Žleb v předmnichovském období

Dalov s osadou Horní Žleb měly původ slovanský, ale byly brzo poněmčeny. V devatenáctém století zde byla založena německá škola, ve které fungovaly od roku 1897 dvě třídy. Roku 1910 došlo k vybudování nové školy uprostřed obce. V průběhu první světové války byla velmi zanedbávána školní docházka, jelikož děti musely pracovat doma nebo na polích. Také v tomto období došlo k velkému počtu onemocnění žáků vlivem infekčních chorob, kteří nebyli očkovaní. Naopak dvacátá a třicátá léta napomohla k rozvoji školství v Dalově. Významným profesorem v meziválečném období byl Otto Zenzinger.¹³³ Těsně před Mnichovem nejsou dochovány žádné dokumenty, jde bohužel o obecné informace.

3.1.3 Školství v Jívové v předmnichovském období

Roku 1918 po rozpadu Rakouska-Uherska setrvala obecná škola v Jívové s pěti třídami. V roce 1924 odešel z funkce ředitele Karl Schöfer, byl nahrazen Oswaldem Hoffmannem. Docházelo k častému střídání učitelů. V roce 1924 byla založena nedělní zemědělská pokračovací škola, která nabízela osm hodin výuky týdně, ale pouze v zimním období.¹³⁴ Měšťanskou školu žáci z Jívové navštěvovali ve Šternberku.

Zlom nastal roku 1938, kdy se Jívová stala součástí Německé říše. Tím byl také ovlivněn chod celého školství, protože vše bylo řízeno německými rozkazy a vznikla německá škola pro místní německé děti.¹³⁵

3.2 Školství v období okupace

3.2.1 Školství ve Šternberku v době okupace

Začátkem října roku 1938 bylo nařízeno vyklizení českých škol. Budovy škol sloužily německým vojákům a jejich vybavení, které se nestačilo odstěhovat, použily německé školy. Jediná česká měšťanská škola byla přemístěna s většinou učitelů do Bohuňovic. Tato budova sloužila jako nemocnice a budova správců školy byla obsazena gestapem. V průběhu druhé světové války byl rozvoj českého školství pozastaven.

Veškeré školství bylo pod vlivem NSDAP. Ve Šternberku fungovaly tyto německé školy: Vyšší střední škola pro chlapce „Oberschule für Knaben“ (292 žáků) ředitelem byl

¹³² *Gymnázium Šternberk - 80 Oslavy výročí založení českého gymnázia ve Šternberku* [online]. sternberk.eu, [cit. 09. 03. 2017]. Dostupné z: <http://80.gymst.com/index2.html>.

¹³³ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s.116-117.

¹³⁴ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 55.

¹³⁵ Tamtéž, s.63.

Leopold Quite, Chlapecká měšťanská škola „Knabenbürgerschule“ (269 žáků) v čele s Franzem Langem, Dívčí měšťanská škola „Mädchenbürgerschule“ (240 žákyň) pod vedením Anny Spunda, Chlapecká obecní škola „Knabenvolksschule“ I (150 žáků) a Knabenvolksschule II (284 žáků).¹³⁶

3.2.2 Školství v Dalově s osadou Horní Žleb v době okupace

Během druhé světové války docházelo k malé návštěvnosti školy. Byly zde čtyři německé třídy, ale pouze ve dvou třídách se topilo během celého školního roku.¹³⁷ Důvodem byl bohužel odchod chlapců do války. V průběhu druhé světové války budova školy velmi strádala. Sloužila spíše jako ubytovna pro německé vojáky a také jako depozitář. Velkou újmu utrpěla nejen knihovna významného kantora Richarda Kromera, ale i vybava školy, písemností a hlavně školní kroniky.¹³⁸

3.2.3 Školství v Jívové v době okupace

Za druhé světové války bylo české vyučování v Jívové pozastaveno. Česká obecná škola byla nahrazena německou obecní školou. Školní budova sloužila také jako vojenský lazaret nebo jako konírna.¹³⁹

3.3 Školství v poválečné době

3.3.1 Školství ve Šternberku v poválečné době

Poválečné období začínalo velmi příznivě pro nový vývoj v oblasti školství. Školství vznikalo na bázi předmnichovského období. O rychlé zlepšení postavení školství se zasloužil ve Šternberku důvěrník ministerstva školství František Láznička, který ve městě pracoval na měšťanské škole v předmnichovském období. Dalším významným reformátorem byl tajemník taktéž na měšťanské škole Jan Šmidák, který zde působil také v předválečném období. Tito vlivní muži se zasadili o zřízení českých škol a následně zrušení německých škol ve Šternberku. Zbýlé německé děti tedy navštěvovaly české školy.¹⁴⁰

V roce 1945 byla ve Šternberku založena obecná škola, která měla pět tříd s 220 dětmi. Ředitelem obecné školy po abdikaci pana Valíčka se stal František Runták. Také byla obnovena měšťanská škola. V čele stanul důvěrník ministerstva školství Bedřich Dosoudil,

¹³⁶ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 258.

¹³⁷ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945-1958)

¹³⁸ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, s. 117-118.

¹³⁹ BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, s. 70.

¹⁴⁰ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 320.

který prozatím zastoupil pana Lázničku. Záslouhou profesora Skřivánka bylo obnoveno české gymnázium se čtyřmi třídami s celkovým počtem 100 žáků. Ředitelem gymnázia byl František Wiedermann a poté pan doktor Hanáček z Přerova. Na podzim byla založena i hudební škola v čele s panem Dratvou.¹⁴¹

Po druhé světové válce započalo ve Šternberku svoji éru učňovské školství. V zimním období vznikla rolnická škola v ulici Opavská č. 14 a v 50. letech zde byla založena Odborná škola zemědělská. Školu navštěvovalo zhruba 150 žáků. Ústřední budovou učňovské školy byla rezidence továrnické rodiny Grögerovy. Oficiálně bylo vyučování zahájeno 3. září 1945.¹⁴²

3.3.2. Školství v Dalově s osadou Horní Žleb v poválečné době

Poválečné školství v Dalově bylo obnoveno 3. září 1945, kdy také začalo první vyučování, které bylo zahájeno ve dvou třídách. Bohužel pro nedostatek žáků byla vytvořena pouze jedna třída o čtyřech odděleních. Třída měla 13 chlapců a 7 dívek. V průběhu měsíce září školu opustili žáci 6., 7. a 8. tříd a začali navštěvovat měšťanskou školu v Moravském Berouně. Proto byla vytvořena pouze jedna třída o třech odděleních. Děti většinou pocházely z hanáckých obcí z Velkého Týnce, Švábenic a Vrahovic. Školu absolvovali žáci slovenského a slovanského původu. Děti byly většinou zanedbávané. Rodiče se často o děti nestarali a také je nezajímaly jejich školní povinnosti. Na konci školního roku děti obdržely své vysvědčení. Učitelé za zvládnutí školního roku dětem připravili výlet do Blanska a na Macochu společně se školou z Ondrášova.¹⁴³

Školní budova byla velice zastaralá, zaostalá a byla vybudována z kamene. Celkové vybavení školy bylo velmi špatné. Veškeré obrazy, nástěnky byly v průběhu války zničeny. Také prostory tříd byly neútulné a vlhké. Během školního roku byly vytápěny pouze dvě třídy ze čtyř.¹⁴⁴

3.3.3 Školství v Jívové v poválečné době

Poválečný vývoj ve školství se započal na Jívové v obecné škole roku 1945, kdy byla zrušena německá obecná škola. Vyučování začalo 10. září 1945. Škola byla ve velmi špatném stavu, protože v průběhu válečného období sloužila jako vojenský lazaret a v přízemních místnostech byli ustájeni koně. Ředitelem obecné školy byl Josef Čechák. V této době měla

¹⁴¹ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 321.

¹⁴² HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 151-153

¹⁴³ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945–1958)

¹⁴⁴ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945–1958)

škola 23 chlapců a 20 dívek. V říjnu roku 1945 byla jednotřídní škola rozšířena na dvojtřídní. Významným učitelem školy byl Michal Mikolov.¹⁴⁵ Celkový stav žáků nebyl příliš dobrý, neměly žádné oblečení a obuv. Rodiče se o školní povinnosti svých dětí moc nezajímali. Většinou žáci pocházeli z chudých poměrů. Ve škole byl velký nedostatek českých pomůcek. V zimním období bylo zahráno žáky školy dětské představení Hastrman. Toto představení bylo zahráno i v Olomouci.¹⁴⁶

3.4 Léta 1946-1948 ve školství

3.4.1 Léta 1946–1948 ve Šternberku

V roce 1946 docházelo k oživení kulturního, ale také školského života ve Šternberku. Rozrůstal se nejen počet žáků ve třídách, ale také došlo k otevření nové měšťanské školy. Původní měšťanská škola, která sídlila v Masarykově ulici, byla rozdělena na dvě části. V první části byl ředitelem František Láznička. Původní měšťanskou školu v roce 1946 navštěvovalo 277 žáků. V čele nové, druhé části měšťanské školy stál Bedřich Dosoudil. Nová měšťanská škola byla situována na ulici Svatoplukova. Tuto školu navštěvovalo 114 dětí. Sídlo obecné školy bylo na ulici Sadová a jejím ředitelem byl František Runták.¹⁴⁷

Tento rok byl také významný tím, že se konala schůze, která řešila otázku vzniku nové obecné školy na Větrníku. Dále se projednávala záležitost založení zimní zemědělské školy, pro kterou byla zmluvena budova na ulici Jeremenkova. Ředitelem se měl stát pan inženýr Zapletal.¹⁴⁸

Rok 1947 byl velmi zdárný pro město Šternberk, jelikož se podařilo ustálit poválečné školství. Byla založena zimní hospodářská škola na ulici Jeremenkova, v jejímž čele stál inženýr Hes. Gymnázium Šternberk bylo obsazeno deseti třídami. Gymnázium musely být propůjčeny prostory i v klášteře. V září byl jmenován nový ředitel pan doktor Hanáček z Přerova. Zemským národním výborem bylo povoleno založení městské hudební školy a jejího organizačního statutu. Ředitelem byl určen Bohumil Dratva. Škola měla 310 žáků a 8 učitelů hudby a zpěvu.¹⁴⁹

V roce 1948 došlo k úplné stabilizaci školství. Důkazem byl velký počet žáků na školách, musely být zřízeny další třídy. Město Šternberk mělo tři národní školy se 751 žáky, nárůst o 81 žáků. Dále dvě střední školy s 517 žáky. Gymnázium mělo pět tříd. Únorové

¹⁴⁵ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Národní škola Jívová (1945-1961), s. 15-16.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 15-16.

¹⁴⁷ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 358.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 356.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 389.

události měly odraz také ve školství, kdy došlo k personálním změnám na školách. Učitelé jednotlivých škol se podíleli na jednohodinové stávce 24. února. Na schůzi všeho učitelstva, která se konala v Uničově, si učitelé vyslechli plány o nastávajících změnách a úkolech na školách.¹⁵⁰

3.4.2 Léta 1946–1948 v Dalově s osadou Horní Žleb

V roce 1946 začalo vyučování v Dalově 2. září 1945. Počet žáků se v tom školním roce snížil, protože z obce se odstěhovalo 8 rodin. Celkový počet žáků byl 17, z toho 12 chlapců a 5 dívek. Děti byly rozděleny do 3 oddělení. Do obce se přistěhovali občané maďarské národnosti, kteří pracovali v družstvě. Pocházeli z Košic. Jejich děti navštěvovaly místní školu. Maďarské děti byly velmi zanedbávané, rodiče o ně nejevili žádný zájem. Žáci se špatně učili, jejich docházka byla velmi mizerná. Tyto děti nevynikaly v žádném předmětu, výuku spíše narušovaly.¹⁵¹

Třídu o třech odděleních učila paní učitelka Lydie Cahová, která vyučovala tři hodiny týdně. Lydie pocházela z Ondrášova. V prosinci byla přemístěna do Šumvaldu. Za paní učitelku nebyla poskytnuta žádná náhrada, a proto byla výuka ručních prací zrušena. V průběhu měsíce listopad a prosinec byla žákům poskytnuta výuka římskokatolického náboženství, kterou vedl farář František Filip z Dětrichova. Bohužel i farář byl přeložen do Lomnice a výuka náboženství byla zrušena.¹⁵²

V květnu roku 1947 byla na škole provedena inspekce. Pan inspektor Aleš Polášek se ve škole zdržel dvě hodiny a provedl kontrolu chodu školy. Na konci školního roku byl celkový počet žáků vyšší než na začátku roku. Školu navštěvovalo celkem 27 českých a slovenských dětí, z toho 20 chlapců a 7 dívek. Maďarských dětí bylo celkem 12, z toho 6 chlapců a 6 dívek. Konečný počet žáků byl 39. Školní rok byl zakončen 28. června. Dětem bylo rozdáno vysvědčení.¹⁵³

Školní rok 1947/1948 začal 1. září. V tomto roce byla otevřena jedna třída o čtyřech odděleních. Celkový počet žáků byl 33, z toho 21 chlapců a 12 dívek. V této třídě učila paní učitelka Marie Lorencová, která dojížděla z Ondrášova každé úterý. Jejím vyučovacím předmětem byly ruční práce. Z hygienických důvodů byla na škole zavedena šatna se dvěma skříněmi. Děti měly povinnost se přezouvat. Také byla zavedena ve třídě samospráva, při které se žáci sami měli starat o pořádek a čistotu. V tomto školním roce

¹⁵⁰ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika města Šternberka (1945–1948), s. 414–415.

¹⁵¹ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945–1958)

¹⁵² Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945–1958)

¹⁵³ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945–1958)

se žáci podíleli na brigádě, při které spravovali školní hřiště. Školní rok byl ukončen předáním vysvědčení.¹⁵⁴

3.4.3 Léta 1946–1948 v Jívové

V roce 1946 došlo k personální změně ředitele školy Josefa Čecháka, který odešel pracovat jako tajemník do Olomouce. Novým ředitelem byl jmenován učitel Jaroslav Kelnar. Dříve působil jako ředitel v Horní Sukolomi. V březnu byla školou organizována veřejná oslava narozenin prvního prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, při které děti recitovaly básničky. Účast žáků byla velmi hojná. Téhož roku v květnu bylo oslavováno osvobození obce Jívová, děti opět recitovaly básně a oblečeny byly do hanáckých krojů.¹⁵⁵

V roce 1947 došlo po hygienické stránce ke zlepšení budovy školy, která byla řádně vyčištěna a vymalována. Žáci museli podstoupit lékařskou prohlídku, protože jejich zdravotní stav nebyl dostačující. Počet dětí v Jívové se rapidně zvyšoval důsledkem přílivu obyvatelstva z vnitrozemí. Proto místní dvojtřídní obecná škola byla rozšířena o další třídu. Tedy ve školním roce 1946/1947 se vyučovalo ve třech třídách, ale vyučovali pouze dva kantoři. Na pomoc přišel učít František Hroch, protože učitel Michal Mikolov musel odejít na vojnu. Celkový počet žáků byl 87. V prosinci žáci obecné školy zahráli divadelní hru Vodník. V dubnu byl opět přemístěn František Hroch zpět do Oskavy. Škola stále bojovala s nedostatkem učitelů, který byl v těchto letech problémem i na jiných školách. Školní rok byl ukončen recitacemi, zpěvem a tancem dětí.¹⁵⁶

V roce 1948 zemská školní rada rozhodla o vyučování ve dvou třídách. V první třídě, kde vyučoval Jan Kelnar, bylo 38 žáků. Druhou třídu navštěvovalo 37 žáků, kteří byli pod vedením Michala Mikolova. Pár žáků šestých až osmých tříd zůstalo na místní škole. Škola se tedy skládala z osmi stupňů. Zdravotní stav žáků byl v tomto roce velmi špatný, protože žáci druhé třídy byli nakaženi planými neštovicemi. V březnu byl ředitel Jaroslav Kelnar přeložen na řídicí funkci do Německé Huzové. Novým ředitelem byl jmenován František John, který učil v první třídě, kam bylo přemístěno 9 žáků z druhé třídy. Důsledkem přemístění došlo k přeplnění třídy. Třídu navštěvovalo 49 žáků. Školní rok byl ukončen 28. června 1948. Konečný počet žáků byl v 1. třídě 48 a ve 2. třídě 38 žáků.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Základní škola Dalov (1945–1958)

¹⁵⁵ Státní okresní archiv Olomouc, Kronika Národní škola Jívová (1945-1961), s. 16-17.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 19-21.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 23-26.

4 Metodický list

Má bakalářská práce se věnuje významným památkám, známým osobnostem, politickému dění a hlavně vývoji školství v mém rodném městě Šternberk. Veškeré informace, které jsou zde uvedeny, by mohly být použity v rámci výuky dějepisu na základních nebo středních školách.

I. Část – dějiny města Šternberka

1) Jméno významného rytíře ze Šternberka podle pověsti?

- a) Jaroslav ze Šternberka
- b) Vladimír ze Šternberka
- c) Jaromír ze Šternberka
- d) Karel ze Šternberka

2) V jakém roce Zdeslav ubránil město Olomouc před Kumány?

- a) 1153
- b) 1253
- c) 1235
- d) 1353

3) Kým byla vydána písemná zmínka o založení šternberského hradu?

- a) Přemyslem Otakarem I.
- b) Přemyslem Otakarem II.
- c) Karlem IV.

4) Kdo se stal novými majiteli po vymření rodu Šternberků?

- a) páni z Olomouce
- b) páni z Kravař
- c) Lichtenštejnové

5) Kým byl založen Augustiniánský klášter v roce 1371?

- a) Albertem II.
- b) Janem Berkem z Dubé
- c) Karlem II. z Minsterberku

6) Jaké bylo jméno významného šternberského malíře, který pocházel z chudé německé rodiny?

- a) Mikoláš Aleš
- b) Wilhelm Zlamal
- c) Petr Brandl
- d) Václav Hollar

II. Část – Politická situace

1) K čemu chtělo být připojeno německé obyvatelstvo po vzniku Československa?

- a) Sudetám
- b) Německu
- c) Rakousku

2) Dalov s osadou Horní Žleb byl pod vedením NSDAP. Kdo byl starostou v okupační době?

- a) Hubert Beier
- b) Josef Tögel
- c) Norbert Berger

3) Kým byla Jívová osvobozena na konci druhé světové války?

- a) americkými vojáky
- b) rudou armádou

4) V jakém roce v Dalově vznikl občanský výbor Národní fronty v čele s Antonínem Hlavinkou?

- a) 1947
- b) 1948
- c) 1950
- d) 1953

5) V roce 1946 se konaly ve Šternberku volby do Národního shromáždění, ve kterých vyhrála?

- a) KSČ
- b) Československá sociální demokracie
- c) Československá strana národně socialistická

III. Část – Školství

1) Jméno prvního kantora, který vyučoval v obecné škole ve Šternberku roku 1919?

- a) Petr Zapletal
- b) Pavel Zapletal
- c) Mojmír Zapletal

2) Kolik bylo základních škol ve Šternberku v první polovině 20. století?

- a) 1
- b) 2
- c) 4

3) Jak se jmenovala první česká škola ve Šternberku?

- a) Základní škola Dr. Hrubého
- b) Základní škola Svatoplukova
- c) Základní škola náměstí Svobody

4) Kdo byl významným profesorem v Dalově v předmnichovském období?

- a) Karl Schöfer
- b) Otto Zenzinger
- c) Oswald Hoffmann

5) Kdo byl prvním ředitelem nově vzniklé měšťanské školy ve Šternberku?

- a) František Láznička
- b) Bedřich Dosoudil
- c) František Runták

6) V kterém roce byla ve Šternberku založena obecná škola, která měla pět tříd?

- a) 1945
- b) 1946
- c) 1947
- d) 1948

Závěr

První zmínka o městu Šternberk se datovala už ve 13.století. Ve Šternberku působilo mnoho významných rodů jako například páni z Kravař, páni z Dubé nebo Lichtejnštenové, za kterých nastal největší kulturní rozmach v dějinách města. Šternberk se také proslavil mnoha významnými osobnostmi jako např. malíř Wilhelm Zlamal, kronikář Wilhelm Stief. Dominantou města je státní hrad Šternberk a kostel Zvěstování Panny Marie.

Politika byla kamenem úrazu už od prvopočátku. K politice se posléze přidala i náboženská a národnostní otázka. Po skončení třicetileté války se ve městě zvýšil počet německého obyvatelstva a toto mělo v dalších letech nepříznivý vliv na společenský i politický život. V průběhu devatenáctého a dvacátého století české obyvatelstvo usilovalo o větší aktivitu ve městě, což se samozřejmě nelíbilo německému obyvatelstvu. Tento spor byl přerušen první světovou válkou. Po vzniku Československa roku 1918 se německé obyvatelstvo snažilo o připojení k Sudetenlandu. Zlom nastal v roce 1938, kdy se Šternberk stal součástí Velkoněmecké říše. Během druhé světové války bylo město podřízeno německým rozkazům. Den D nastal 5.května roku 1945, kdy město bylo osvobozeno rudou armádou. V roce 1946 na základě Benešových dekretů došlo k odsunutí německého obyvatelstva z města. Dále se také v tomto roce konaly volby do Národního shromáždění, ve kterých jasně vyhrála komunistická strana. Vítězný únor 1948 potvrdil komunistickou orientaci města i státu.

Rozvoj školství započal už za vlády Marie Terezie a jejího syna Josefa II., kteří se zasloužili o mnoho reforem zvláště o reformu školskou. V devatenáctém století bylo ve Šternberku založeno mnoho škol. Před vznikem Československé republiky bylo rozšířeno především německé školství, a proto čeští vlastenci usilovali o vznik české školy pro českou menšinu. První měšťanská škola byla založena v roce 1921, jejíž správcem byl Petr Zapletal. Největšího rozmachu dosáhlo školství ve třicátých letech dvacátého století, neboť česká škola byla přeplněna žáky. V první polovině dvacátého století také byly založeny další dvě základní školy a Gymnázium. České školství bylo na výborné úrovni. Podzim 1938 znamenal konec českého školství, neboť došlo k zákazu české výuky v měšťanské škole, která musela být přestěhována do Bohuňovic. Zákaz se také týkal Gymnázia, které bylo přemístěno do Olomouce. V průběhu války bylo české školství ve městě úplně zrušeno. Budovy sloužily jako nemocnice nebo jako kanceláře pro gestapo. V době války zde fungovaly pouze německé školy, jež byly pod dozorem NSDAP. V poválečném roce 1945 nastal rozkvět českého školství. Byla založena nová obecní škola, učňovská škola a hudební škola. Také zde byla

obnovena výuka v měšťanské škole a na gymnáziu. V roce 1946 byla založena druhá měšťanská škola, jejíž ředitelem byl Bedřich Dosoudil. Situace školství se rok od roku zlepšovala, proto byla v roce 1947 založena ještě zimní hospodářská škola. V čele této školy stál inženýr Hes. K úplnému vrcholu došlo roku 1948, kdy školy byly plně obsazeny žáky.

Součástí Šternberka byly také obce Dalov a Jívová. Jejich politická a školská situace byla podobná jako ve Šternberku.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zmapování politické a školské otázky z předmnichovského období až po rok 1948. I když se mnoho písemností zejména z období války nedochovalo, myslím si, že můj cíl práce byl splněn.

Bakalářskou práci bych mohla dále využít v rámci své pedagogické praxe při výuce.

Seznam pramenů a použité literatury

Použitá literatura:

- BARTOŠ, Josef. – KOVÁŘOVÁ, Stanislava. *Dějiny obce Jívová*. Jívová: Obecní úřad Jívová, 1999, 120 s. ISBN 80-238-5047-4.
- BRYCH, Vladimír. – RENDEK, Jan. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, 655 s. ISBN 978-80-7360-673-2.
- HLŮZOVÁ, Vlasta. *Osobnosti Šternberska (2)*. Šternberk: V. Hlůzová, 2009, 278 s. ISBN 978-80-254-6627-8.
- HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, 319 s. ISBN 978-80-260-0501-8.
- HLŮZOVÁ, Vlasta. *Šternberk za 2. světové války*. Šternberk: V. Hlůzová, 2015, 102 s. ISBN 978-80-260-9481-4.
- HLŮZOVÁ, Vlasta. *Vzpomínání na školu: almanach k 80. výročí českého školství ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola Dr. Hrubého 2, 1999. 30 s., [6] s. obr. příl.
- HLŮZOVÁ, Vlasta. *Vzpomínání na školu: almanach z let 1945-2002*. Šternberk: V. Hlůzová, 2003. 98 s.
- HLŮZOVÁ, Vlasta. *Z minulosti Dalova u Šternberka*. Šternberk: V. Hlůzová, 2014, 209 s. ISBN 978-80-260-5851-9.
- HLŮZOVÁ, Vlasta a HESOVÁ, Anna, ed. *70 let české školy ve Šternberku*. Šternberk: Základní škola dr. Hrubého 2, 1993. 24 s.
- KAŇÁK, Bohdan. – KOUDELA, Miroslav. – MRACKÝ, Jan. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, 94 s. ISBN 80-901014-2-9.
- KOUDELA, Miroslav. *Šternberské století 1909–2009*. Šternberk: Město Šternberk, 2009, 48 s. ISBN není uvedeno.
- *VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIJE V OSMI SVAZCÍCH*. Praha: Diderot, 1999, 424 s. ISBN 80-902555-6-6.
- *VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIJE V OSMI SVAZCÍCH* Praha: Diderot, 1999, 507 s. ISBN 80-902555-7-4.

Internetové zdroje:

- *Gymnázium Šternberk - 80 Oslavy výročí založení českého gymnázia ve Šternberku* [online]. sternberk.eu, [cit. 05. 03. 2017]. Dostupné z: <http://80.gymst.com/index2.html>
- *Historie a současnost místních částí Šternberka-Dalov* [online]. sternberk.eu, 28.5.2012 [cit. 07. 02. 2017]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/historie-a-soucasnost-mistnich-casti-sternberka/dalov.html>
- *Hrad Šternberk* [online]. [cit. 13. 04. 2017]. Dostupné z: <https://www.hrad-sternberk.cz/cs/o-hradu/fotogalerie-hradu>
- HRADIL, Filip. *Dějiny augustiniánské kanonie ve Šternberku 1371-1784* [online]. farnoststernberk.cz, 2009 [cit. 13. 04. 2017]. Dostupné z: <http://www.farnoststernberk.cz/content/dejiny-augustinianske-kanonie-ve-sternberku-1371-1784>
- SOVKOVÁ, Veronika. *Chronologický přehled dějin města Šternberka* [online]. sternberk.eu, 9. 3. 2012 [cit. 28. 01. 2017]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/chronologicky-prehled-dejin.html>

Použitá periodika:

- *Kulturní zpravodaj města Šternberka*. Šternberk: Spojený závodní klub n.p. Chronotechna, 1989, roč. 9.

Prameny:

- *Kronika Základní škola Dalov (1945-1958)*, Státní okresní archiv Olomouc)
- *Kronika Národní škola Jívová (1945-1961)*, Státní okresní archiv Olomouc)
- *Kronika města Šternberka (1945–1948)*, Státní okresní archiv Olomouc)

Seznam použitých zkratk

apod.	a podobně
cit.	citováno
č.	číslo
ČSD	Československé státní dráhy
ČSSD	Československá sociální demokracie
ČSR	Československá republika
KSČ	Komunistická strana Československa
MNV	Místní národní výbor
MSK	Místní správní komise
např.	například
n. p.	národní podnik
NSDAP	Národně socialistická německá dělnická strana
NS	Národní shromáždění
ONV	Okresní národní výbor
OSK	Okresní správní komise
popř.	popřípadě
roč.	ročník
s.	strana
SA	úderný oddíl nacistické strany NSDAP
SS	elitní bojová jednotka nacistického Německa
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
tj.	to je
tzv.	takzvaný

Přílohy

Seznam příloh:

1. Chrám Zvěstování Panny Marie
2. Státní hrad Šternberk
3. Budova české školy obecné v dnešní Masarykově ulici v roce 1923

Příloha č. 1

Chrám Zvěstování Panny Marie (Dostupné z: <http://www.farnoststernberk.cz/content/dejiny-augustinianske-kanonie-ve-sternberku-1371-1784>).

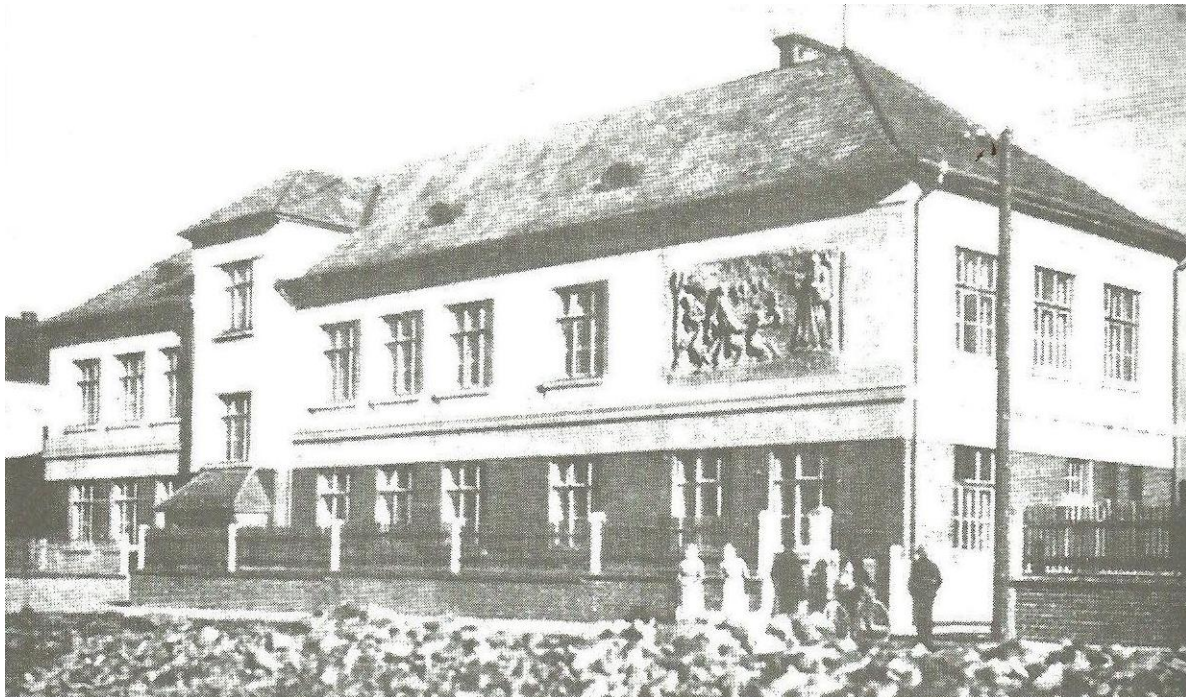
Příloha č.2

- Státní hrad Šternberk (Dostupné z: <https://www.hrad-sternberk.cz/cs/o-hradu/fotogalerie-hradu>).

Příloha č.3

Budova české školy obecné v dnešní Masarykově ulici v roce 1923 (Foto: HLŮZOVÁ, Vlasta. *Vzpomínání na školu: almanach z let 1945-2002*. Šternberk: V. Hlůzová, 2003, 94 s.).

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Veronika Rábová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Šternberk a okolí po druhé světové válce
Název v angličtině:	Šternberk and Its Surroundings in the Post-war Period
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá městem Šternberk a jeho okolními vesnicemi po druhé světové válce. Popisuje údaje o historii města, významnými památkami a rodáky. Dále popisuje výstižně politickou situaci ve Šternberku a okolí od předmnichovského období do roku 1948. Stěženi práce je poslední kapitola, která se zabývá školstvím od roku 1938 do roku 1948 a z důvodu studia pedagogické fakulty. Praktická část znázorňuje pracovní listy, které obsahují otázky z dílčích kapitol. Tyto pracovní listy bych mohla použít v rámci mé budoucí praxe na základní nebo střední škole
Klíčová slova:	Šternberk, Dalov s osadou Horní Žleb, Jívová, politický systém, školství, obecná škola, měšťanská škola, německá škola, památky, významné osobnosti
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the city of Sternberk and its surrounding villages after the Second World War. It focuses on the history of the city and on its most important sights and well-known personalities that were born here. The thesis also describes the political situation of Sternberk and its surroundings of the time from before the Munich Agreement of 1938 up to the year 1948. The main part is the last chapter that brings the education in this region between the years 1938 and 1948 into focus. The practical part consists of worksheets with questions that correspond to the topics of the theoretical part. The worksheets could be also used in my later career as a grammar school or a high school teacher
Klíčová slova v angličtině:	Sternberk, Dalov s osadou Horní Žleb, Jívová, political system, education, general school, city school, german school, historical

	sights,well-known personalities
Přílohy vázané v práci:	3
Rozsah práce:	45 stran
Jazyk práce:	čeština